

**O‘ZBEKISTONDA XOTIN-QIZLAR BANDLIGINI OSHIRISH BO‘YICHA AMALGA
OSHIRILGAN ISLOHOTLAR**

Razzoqova Shohsanam Yoqub qizi

O‘zbekiston Jahon tillari Universiteti

Xalqaro jurnalistika fakulteti Ijtimoiy fanlar kafedrası stajyor o‘qituvchisi

O‘zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan so‘ng, xotin-qizlarning ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy hayotdagi o‘rni yanada muhim ahamiyat kasb etdi. O‘zbekiston hukumati xotin-qizlar bandligini oshirish maqsadida bir qator islohotlar amalga oshirmoqda. Ushbu maqolada ana shunday islohotlarning asosiy jihatlari va natijalari ko‘rib chiqiladi. Birinchidan, xotin-qizlar bandligini oshirish uchun qonunchilik bazasi mustahkamlandi. 2019-yilda qabul qilingan "Xotin-qizlar va bolalar huquqlari to‘g‘risida"gi qonun bu sohadagi islohotlarning muhim asosini tashkil etadi [1]. Ushbu qonun, xotin-qizlarni iqtisodiy va ijtimoiy jihatdan qo‘llab-quvvatlash, ularning mehnat huquqlarini himoya qilishga qaratilgan. Ikkinchidan, O‘zbekistonda xotin-qizlar uchun ish o‘rinlarini yaratish bo‘yicha maxsus dasturlar ishlab chiqildi.

Dasturlar doirasida, ayollarni kasb-hunarga o‘qitish, ular uchun mikroqarzarlar ajratish va ishga joylashishlariga yordam berish maqsadida turli treninglar va seminarlar tashkil etilmoqda. Bu orqali ko‘plab xotin-qizlar o‘z bizneslarini boshlashga muvaffaq bo‘lishmoqda. Uchinchidan, xotin-qizlarning bandligini oshirishda davlat va xususiy sektorlardagi hamkorlik ham muhim rol o‘ynaydi. Hukumat xotin-qizlar uchun ijtimoiy masalalarda faoliyat yuritayotgan nodavlat tashkilotlari bilan hamkorlikni rivojlantirgan. Bu esa, ayollarning iqtisodiy faoliyatini yanada oshirishga yordam bermoqda. To‘rtinchidan, O‘zbekiston hukumatining 2021-yilda qabul qilgan "Ayollarni ish bilan ta‘minlash bo‘yicha harakatlar strategiyasi" ham xotin-qizlar bandligini oshirishga qaratilgan muhim hujjatdir. Ushbu strategiya doirasida, ayollarning iqtisodiy va ijtimoiy faoliyatlarini yanada rivojlantirish, ularning ta‘lim va kasb-hunar olishi uchun sharoitlar yaratish maqsadida bir qator yangi dasturlar va loyihalar amalga oshirilmoqda [2].

Natijada, O‘zbekistonda xotin-qizlar bandligi oshib bormoqda. 2022-yil ma‘lumotlariga ko‘ra, xotin-qizlarning ish bilan ta‘minlanish darajasi avvalgi yillarga nisbatan sezilarli darajada yaxshilangani kuzatildi. Biroq, hali ham bu jarayonni yanada rivojlantirish zarurati mavjud. Xotin-qizlarning mehnat bozorida ishtirokini oshirish uchun ularni kasbiy o‘qitish va o‘zaro qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish, shuningdek, gender tenglikni ta‘minlashga qaratilgan chora-tadbirlarni davom ettirish lozim [3]. Umuman olganda, O‘zbekistonda xotin-qizlar bandligini oshirish bo‘yicha amalga oshirilgan islohotlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish jarayonida muhim o‘rin egallaydi. Buning natijasida nafaqat xotin-qizlarning o‘zlari, balki butun jamiyat uchun ijobiy o‘zgarishlar sodir bo‘ladi.

Dunyo bo‘yicha xotin-qizlarning bandligini oshirish va ularning jamiyatdagi mavqeyini ta‘minlashda bir qator muvaffaqiyatli misollar mavjud. Boshqa davlatlardagi tajribalar O‘zbekiston uchun foydali bo‘lishi mumkin. Norvegiya, Shvetsiya va Daniya kabi mamlakatlarda gender tengligi siyosati kuchli rivojlangan. Bu erda xotin-qizlarning ish bilan ta‘minlanishi uchun keng imkoniyatlar yaratilgan. Masalan, ota-onalar uchun mo‘ljallangan uzaytirilgan ta‘til va bolalarni parvarish qilishda davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash, ayollarning mehnat bozorida faol ishtirok etishiga yordam beradi. Ko‘plab mamlakatlar, jumladan, Hindiston va Afrika davlatlarida, raqamli iqtisodiyot orqali xotin-qizlarning bandligini oshirishga harakat qilinmoqda [4]. Onlayn ta‘lim va ish joylari yaratish, ayollarga o‘z

bizneslarini boshlashda yordam berish va raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish kabi dasturlar muhim ahamiyat kasb etadi. Xitoyda xotin-qizlarning mehnat bozoridagi ishtirokini oshirish maqsadida, davlat ko'plab tashabbuslarni amalga oshirdi. Ayollarga ko'proq kasb-hunar o'qitish va ularni yuqori darajadagi lavozimlarga tayinlashga qaratilgan dasturlar ishlab chiqildi. Bu mamlakatda xotin-qizlar uchun maxsus ish joylari va qaror qabul qilish jarayonida ishtirok etishni rag'batlantirishga qaratilgan siyosatlar joriy etilgan. Shuningdek, ayollarni ish bilan ta'minlash uchun davlat tomonidan moliyaviy qo'llab-quvvatlash mavjud.

BMT global miqyosda gender tengligini ta'minlash va xotin-qizlarning iqtisodiy faoliyatini oshirish bo'yicha bir qator tashabbuslarni qo'llab-quvvatlaydi. "2030 yilga qadar barqaror rivojlanish maqsadlari" doirasida, gender tengligi va xotin-qizlarning ijtimoiy-iqtisodiy mavqeyini oshirishga qaratilgan maqsadlar belgilangan [5]. Bu tajribalar O'zbekiston uchun muhim darslar bo'lib, xotin-qizlar bandligini oshirishda yondashuvlarni rivojlantirish va gender tenglikni ta'minlashda qo'l kelishi mumkin. Ular orqali jamiyatda xotin-qizlarning o'rni yanada kuchayadi, iqtisodiy rivojlanishga hissa qo'shadi va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi.

Yurtimizda ayollarning mavqeyini tiklash, ularning bandligini ta'minlash orqali butun kelajak avlodlarining kelgusidagi taqdirini hal qilishimiz mumkin. O'z ishi va sohasiga ega onalar jamiyat uchun foyda keltiradigan farzandlar tarbiya qiladilar. Ma'lumki, butun dunyoda biror mamlakatning kuchini baholash uchun uning qurolli salohiyati yoki iqtisodiy mustaqilligini inobatga olishadi. Mamlakatlarning tinch va osoyishta hayotini baholash uchun esa, oilaviy farovonlik darajasi o'lchanadi. Ijtimoiy hayotning yozilmagan qonunlariga ko'ra esa, agar ayol kishi o'z hayotidan mamnun, ishidan minnatdor va o'z kelajak rejalariga ega bo'lsa, bu kayfiyat bilan ular butun oilaning hissiy va psixologik holatiga ta'sir qila oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 2 fevraldagi PF-5325-sonli «Xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash va oila institutini mustahkamlash sohasidagi faoliyatni tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi farmoni. URL: <https://lex.uz/docs/3546742>
2. Narodnoe xozyaystvo Uzbekskoy SSR v 1987 godu. – Tashkent: Fan, 1989. – S.209.
3. Aminova R. Qayta qurish sharoitida O'zbekistonda sotsial rivojlanishning dolzarb muammolari. – Toshkent: Fan, 1991. – B.106.
4. Bobojonova D. O'zbekistonda ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar (70-80-yillar misolida). – Toshkent: Sharq, 1999. – B.109-110.
5. Социально-экономические условия сельских женщин Узбекистана. Материалы проекта ИНТАС. Международ. координатор: Университет Влверхемптона. – Др. Марта Бруно. Общая ред. А.Алимджановой. – Ташкент, 2001. – С.89.